

László Viktória¹ – Muhoray Árpád²

A veszélyhelyzeti szabályozás alkotmányos jogfejlődési tapasztalatainak értékelése

[DOI 10.17047/Hadtud.2021.31.E.146](https://doi.org/10.17047/Hadtud.2021.31.E.146)

A természeti katasztrófák, árvizek, járványok, ipari szerencsétlenségek káros következményeinek csökkentéséhez a jogi keretek megteremtésével Alkotmányunk, majd Alaptörvényünk mindig is kiemelt fontossággal foglalkozott. Ezek a jogi keretek, mint különleges jogrend, a szükségállapot és a veszélyhelyzet voltak. A szerzők a rendszerváltástól napjainkig áttekintik a két említett különleges jogrendi elem jelentőségét a katasztrófák elleni védekezés szempontjából, kihirdethetőségük feltételeit, bevezetésük alkotmányos garanciáit, rámutatva a korabeli duplikáció lehetőségére, a veszélyhelyzeti hatalmi centrum, a Kormány intézkedéseinek jelentőségére és a 2023-tól megvalósuló új szabályozás alkotmányos reform jellegére.

KULCSSZAVAK: Alaptörvény kilencedik módosítása, alkotmányos szabályozás, különleges jogrend, szükségállapot, veszélyhelyzet

Assessment of the experiences of constitutional legal development at state of danger's regulation

In order to reduce the harmful consequences of natural disasters, floods, epidemics and industrial accidents, the Hungarian Constitution and then the Hungarian Basic Law have always been of paramount importance in creating the legal framework. These legal frameworks as a special legal order were state of emergency and state of danger. From the regime change to the present days, the authors review the significance of these two special legal order elements for disaster protection, the conditions of their promulgation, the constitutional guarantees of their introduction, pointing out the possibility of contemporary duplication, the importance of the measures of the center of power in state of danger, the Government and the nature of the constitutional reform of the new regulation from 2023 onwards.

KEYWORDS: *Ninth Amendment of the Fundamental Law, constitutional regulation, special legal order, state of emergency, state of danger*

Bevezetés

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Katasztrófavédelmi Intézet, Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék tanársegéd – *National University of Public Service*; e-mail: laszlo.viktoria@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0002-2895-1719>.

² Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Katasztrófavédelmi Intézet, címzetes egyetemi tanár – *National University of Public Service*; e-mail: muhoray.arpad@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0003-3832-293x>.

A veszélyhelyzetre vonatkozó alkotmányos szintű szabályozás az elmúlt három évtizedben jelentős átalakuláson ment keresztül, és alapvető változás elé néz a közeljövőben is. A szabályrendszer módosításának szükségességét mindig egy-egy, az ország életében bekövetkezett jelentős esemény idézte elő. Ennek megfelelően 1989-től napjainkig alapvetően három nagy korszakra tagolhatjuk a tág értelemben vett katasztrófa típusú válsághelyzetekre vonatkozó alkotmányos rendelkezések rendszerét. A szerzők tágan értelmezik a katasztrófa típusú rendkívüli helyzetek fogalmát, tekintettel arra, hogy a 2023. július 1-jétől hatályba lépő szabályozás „az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény” kifejezést használja, mint a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas rendkívüli helyzetet, amely már túlmutat a természeti és civilizációs katasztrófák körébe sorolható válsághelyzeteken.

A katasztrófavédelmi igazgatás, a védelmi igazgatás és a veszélyhelyzetek összefüggéseit a modern külföldi szakirodalom kevésbé komplexen dolgozza fel, a publikációk inkább a katasztrófavédelmi, megelőzési és mentési szakmai feladatokkal, eljárásrendekkel, szervezeti felépítésekkel, egy-egy jelentősebb természeti vagy civilizációs katasztrófa következményeinek felszámolásával foglalkoznak. A katasztrófavédelmi igazgatás kérdését érintve a veszélyhelyzetet – a szerzőkön kívül – mértékadóan többen vizsgálták disszertációikban, publikációikban, jegyzeteikben, többek között Schweickhardt Gotthilf, Hornyacsek Júlia, Mógor Judit, Endrődi István, Lakatos László, Kádár Pál, Keszely László, Farkas Ádám, Vass Gyula, Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos és Bárdos Zoltán. Azonban a szerzők munkássága nem terjedt ki részletesen a veszélyhelyzetek kihirdetése esetén a védelmi igazgatás konkrét közigazgatási feladataira, és nem terjedt ki a veszélyhelyzet jogi szabályozásának, fejlődésének történeti áttekintésére.

Szükséges egy újfajta megközelítés a veszélyhelyzetek kihirdetését igénylő természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezés során a jogalkotási fejlődés igazolása és a további módosítási javaslatok megfogalmazása céljából. *A tudományos probléma abban is megfogalmazható, hogy a közigazgatás és a szakma képviselői sem érzékelik mindenkor, hogy a katasztrófák következményei káros hatásának csökkentése hatékonyan csak a katasztrófavédelmi és a védelmi igazgatás szereplőinek szoros együttműködésében valósítható meg, amelynek meghatározó fázisa a rendkívüli jogrend, a veszélyhelyzet kihirdetésének időszaka.*³

A veszélyhelyzetre vonatkozó alkotmányos szintű szabályozás történetében az első időszak a rendszerváltozás, amelyet követően a demokratikus átmenet indokoltá tette, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmánya a jogállamiság keretei között újra szabályozza a katasztrófa típusú rendkívüli helyzetekkel szembeni fellépést, két minősített időszak bevezetésének lehetővé tételével.

A második jelentős mérföldkő az Alaptörvény 2012. január 1-jén történt hatályba lépése. Az ezredforduló után a Magyarországon pusztító árvizek és az ajkai vörösiszap-katasztrófa teremtettek hazánk életében olyan rendkívüli helyzeteket, amelyek kezelése során a szabályrendszer alkalmazhatóságával kapcsolatosan tapasztalt ellentmondások és nehézségek megkövetelték a vonatkozó rendelkezések alkotmányos szintű módosításának szükségességét.

³ Muhoray 2019, 61.

Ezt követően a szabályozás legnagyobb erőpróbáját a hazánkban tavaly tavasszal megjelent koronavírus-járvánnyal és szerteágazó következményeivel szembeni hatékony fellépés jelentette. A járvány kezelése során számos szabályozási ellentmondás került a felszínre, melyet az alkotmányozó az Alaptörvény 2023. július 1-jén hatályba lépő kilencedik módosításának keretei között orvosolt. Ez utóbbit tekinthetjük a szabályrendszer harmadik jelentős változásának.

A katasztrófa típusú rendkívüli helyzetekkel szembeni hatékony fellépés során meghatározó fázis a rendkívüli jogrend, melyek közül az eddigi alkotmányszintű szabályozásnak megfelelően a veszélyhelyzet, illetve egy időben a szükségállapot is kihirdethető volt.

Lényeges annak tisztázása, hogy a katasztrófák miatti lehetséges különleges jogrend esetén mely példák alkalmazhatók napjainkban is a katasztrófák hatékony kezeléséhez a katasztrófavédelmi és védelmi igazgatási feladatrendszerben.⁴

Az Alkotmány veszélyhelyzetre vonatkozó rendelkezései az Alaptörvény hatályba lépéséig

A Magyar Népköztársaság Alkotmányát⁵ az 1989. október 23-án kihirdetett ún. alkotmányozó törvény⁶ módosította, melynek következtében az Alkotmány három különleges jogrendi időszakot rögzített: a rendkívüli állapotot, a szükségállapotot és a veszélyhelyzetet. A szabályrendszer a katasztrófa típusú rendkívüli helyzeteket, mint az adott különleges jogrendi esetkör kihirdetésére okot adó eseményeket egyrészt a szükségállapot, másrészt a veszélyhelyzet tényállásaiban rögzítette, ezzel némiképp összemosva a két esetkör alkalmazhatóságát.

Az Országgyűlés jogosult volt szükséghelyzet esetén, azaz az alkotmányos rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az állampolgárok élet- és vagyónbiztonságát tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények, elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén szükségállapotot kihirdetni. Az Országgyűlés ezen döntéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata volt szükséges.⁷ Emellett a Kormány kötelezettsége volt *veszélyhelyzet esetén*, az állampolgárok élet- és vagyónbiztonságát veszélyeztető elemi csapás, illetőleg következményeinek az elhárítása, valamint a közrend és a közbiztonság védelme érdekében megtenni a szükséges intézkedéseket.⁸

Szükségállapot idején a kivételes hatalom gyakorlására a köztársasági elnök volt jogosult, aki rendeleti úton rendkívüli intézkedéseket vezethetett be, amelyek harminc napig maradtak hatályban. A köztársasági elnök köteles volt intézkedéseiről haladéktalanul tájékoztatni az Országgyűlés elnökét. Az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága – a köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli

⁴ Muhoray 2019, 61–62.

⁵ 1949. évi XX. törvény a Magyar Népköztársaság Alkotmánya.

⁶ 1989. évi XXXI. törvény az Alkotmány módosításáról.

⁷ Magyar Köztársaság Alkotmánya (Alkotmány) 19. § (3) bekezdés i) pont, (4) bekezdés.

⁸ Alkotmány 35. § (1) bekezdés i) pont.

intézkedések hatályát meghosszabbíthatta, továbbá az intézkedések alkalmazását felfüggeszthette.⁹

Az Alkotmány rögzítette, hogy az Országgyűlés akadályoztatása esetén a köztársasági elnök jogosult a szükségállapot kihirdetésére.¹⁰ Meghatározta, hogy az Országgyűlés mely esetekben van akadályoztatva e döntés meghozatalában – ha nem ülésezik, és összehívása az idő rövidsége, továbbá a szükségállapotot kiváltó események miatt elháríthatatlan akadályba ütközik –, valamint azt is, hogy az akadályoztatás tényét, továbbá a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az Országgyűlés elnökének, az Alkotmánybíróság elnökének és a Minisztertanács elnökének együttesen kell megállapítania.¹¹

Az Országgyűlésnek joga volt az akadályoztatásának megszűnése utáni első ülésén a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát felülvizsgálni, és az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával dönteni az alkalmazott intézkedések jogszerűségéről.

Szükségállapot idején az alkotmányos rendelkezések értelmében az Alkotmánybíróság működése nem volt korlátozható, és az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága – folyamatosan ülésezett. Az Országgyűlés nem mondhatta ki a feloszlását és nem volt felosztható. Ha az Országgyűlés megbízatása szükségállapot idején járt le, a megbízatás a szükségállapot megszűnéséig meghosszabbodott. A köztársasági elnöknek jogában állt a feloszlott vagy feloszlott Országgyűlést szükséghelyzet esetén ismét összehívni.¹² Az Alkotmányban tételesen meghatározott abszolút jogok – az Alkotmány 54-56. §-ban, az 57. § (2)-(4) bekezdésében, a 60. §-ban, a 66-69. §-ban és a 70/E. §-ban megállapított alapvető jogok – a minősített időszakokban sem voltak korlátozhatók és felfüggeszthetők.¹³

Veszélyhelyzetben a kivételes hatalmi centrum a Kormány volt, amely az Országgyűlés felhatalmazása alapján egyes törvények rendelkezéseitől eltérő rendeleteket és intézkedéseket hozhatott.¹⁴

A fenti szabályozás alapján megállapítható, hogy az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát veszélyeztető elemi csapás, azaz természeti katasztrófa bekövetkezése esetén az alkotmányozó két különböző jogrendi időszak megvalósulását tette lehetővé, azok elkülönítését csupán a „tömeges méretű” veszélyeztetés kitételhez kötötte. Ezek a rendelkezések lehetőséget teremtettek a duplikációra, hiszen az egyértelmű elhatárolást biztosító súlyosság, gyakoriság vagy területi egység küszöbértéke nem volt rögzítve a szabályrendszerben.

Indokolt lett volna egy súlyossági küszöb meghúzása, melynek segítségével egy szakmai-kormányzati értékelés során eldönthető lett volna, hogy mi minősül az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető elemi csapásnak vagy ipari szerencsétlenségnek, melyek azok a helyzetek, ahol már nem elegendők a kormányzati intézkedések, hanem szükséges a szükségállapot kihirdetése a katasztrófa kezelése

⁹ Alkotmány 19/C. §.

¹⁰ Alkotmány 19/A. § (1) bekezdés.

¹¹ Alkotmány 19/A. § (2)-(3) bekezdés.

¹² Alkotmány 19/B. § (6) bekezdés, 19/C. § (5) bekezdés, 28/A. §.

¹³ Alkotmány 8. § (4) bekezdés.

¹⁴ Alkotmány 35. § (3) bekezdés.

érdekében.¹⁵

Az alkotmányos rendelkezések között kizárólag a szükséghelyzet meghatározásánál szerepelt az elemi csapás mellett az ipari szerencsétlenség, mint a szükségállapot kihirdetésére okot adó esemény, a veszélyhelyzet definíciója mindössze az elemi csapás illetőleg következményeinek az elhárítását tartalmazta.

A polgári védelmi törvény azonban a veszélyhelyzetet már a szükséghelyzetet el nem érő mértékű, az állampolgárok élet- és vagyónbiztonságát vagy a környezetet veszélyeztető természeti csapás, illetőleg ipari baleset okozta állapotként definiálja, és a „különösen” szófordulattal példalózó felsorolást ad, hogy mely események válthatják ki a veszélyhelyzetet. Ezek a következők:

- a) súlyos, több embernél halálos lefolyású tömeges megbetegedést előidéző kórokozó megjelenése, amely kórokozót ürítő embertől, kórokozót tartalmazó holttesttől, kórokozóval szennyezett élelmiszerből, vízből, talajból, tárgyról, anyagról, levegőből, állatból vagy állati tetemből származik;
- b) ivóvíz célú vízkivétellel érintett felszíni vizek haváriaszerű szennyezése;
- c) kedvezőtlen meteorológiai viszonyok következtében fellépő légszennyezettségi állapot, amelynek során bármely légszennyező anyag koncentrációja a 30 perces levegőminőségi határértéket a megengedett esetszámon felül meghaladja;
- d) a környezet veszélyes hulladékkal való közvetlen és súlyos szennyezése;
- e) az atomenergia alkalmazását szolgáló létesítményben, berendezésben radioaktív anyaggal végzett tevékenység során vagy nukleáris űrojektum becsapódását követően a biztonságot kedvezőtlenül befolyásoló és a lakosság nem tervezett sugárterhelését előidéző esemény;
- f) ipari létesítményben, továbbá szénhidrogén-kitermelés során vagy veszélyes anyag tárolása és szállítása közben bekövetkező baleset, amikor a szabadba kerülő mérgező anyag az emberi életet vagy egészséget, továbbá a környezetet tömeges méretekben és súlyosan veszélyezteti;
- g) árvízvédekezés során, ha az előrejelzések szerint az áradó víz az addig észlelt legmagasabb vízállást megközelíti és további jelentős áradás várható, vagy elháríthatatlan jégtorlasz keletkezett, illetőleg, ha töltésszakadás veszélye fenyeget;
- h) háromnál több napon keresztül tartó folyamatos, intenzív hóesés;
- i) régió belül egyidejűleg járhatatlan vasútvonal, főút, valamint legalább öt mellékút;
- j) belvízvédekezés során, ha a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és további előntések várhatók.¹⁶

A fenti meghatározásból kitűnik, hogy a polgári védelemi törvény az Alkotmánnyal ellentétben – a szükséghelyzetet el nem érő mértékű – ipari balesetet is rögzítette a kiváltó okok között.

A 2000-es években számos súlyos természeti katasztrófa következett be Magyarországon, azonban a következmények elhárítása, felszámolása a veszélyhelyzet keretei között történt, nem került sor szükségállapot kihirdetésére.¹⁷

A polgári védelmi törvény a különleges jogrendben alkalmazható szabályrendszeren

¹⁵ Muhoray 2019, 62–63.

¹⁶ A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény 2. § (2) bekezdés.

¹⁷ Muhoray 2019, 62.

belül rögzítette azokat az intézkedéseket, amelyeket szükségállapot idején a köztársasági elnök, valamint amelyeket a Kormány veszélyhelyzetben a veszélyhelyzet elhárításához szükséges mértékben bevezethetett. A Kormány a honvédelmi törvény 202–204; 206–208; 213–218; 220–221; 234; 243; 245–247. §-aiban meghatározott intézkedéseket,¹⁸ míg a köztársasági elnök a honvédelmi törvény 202–207; 210–234; 239–243; 245–248. §-aiban, valamint más törvényekben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethetett be.¹⁹

Mindezek alapján megállapítható, hogy a rendszerváltozást követően, az Alaptörvény 2012. január 1-jén történt hatályba lépéséig a katasztrófa típusú rendkívüli helyzetek kezelése az alkotmányos szabályrendszer alapján két különleges jogrendi esetkörben – minősített időszakban – valósulhatott meg: szükségállapot kihirdetését követően a köztársasági elnök rendkívüli intézkedéseivel, valamint veszélyhelyzetben a Kormány által foganatosított intézkedésekkel.

A vonatkozó rendelkezések a szükségállapotra vonatkozóan részletesebb szabályozást biztosítottak, a kivételes hatalom gyakorlását ellensúlyozó garanciáknak a szabályrendszerbe történt beemelésével. A veszélyhelyzet vonatkozásában az alkotmányozó csupán a Kormány intézkedési kötelezettségét rögzítette, részletszabályokat – a veszélyhelyzet kihirdetésének jogosultját, a kihirdetéshez szükséges országgyűlési képviselői szavazatarányt, a veszélyhelyzetre vagy az akkor megalkotott rendeletek hatályára vonatkozó időbeli korlátot, illetve egyéb alkotmányos biztosítékokat – nem tartalmazott.

A szükségállapotra és a veszélyhelyzetre vonatkozó eltérő mértékű szabályozottság mellett fontos kiemelni, hogy az Alkotmány nem biztosított egyértelmű elhatárolást arra vonatkozóan, hogy az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség mikor tekinthető tömeges méretűnek – mikor indokolt szükségállapotot kihirdetnie az Országgyűlésnek és mely esetekben minősíthető a konkrét helyzet veszélyhelyzetnek, amikor a Kormányt terheli intézkedési kötelezettség –, amely a konkrét rendkívüli helyzetek bekövetkezése során megnehezítette a jogértelmezést.

A katasztrófák szükségshelyzetté, vagy veszélyhelyzetté nyilvánítása függött volna a kialakult helyzet súlyosságától, valamint attól, hogy a katasztrófa következményeinek felszámolása az államigazgatás melyik szintjének, mint hatalmi központnak, a Kormánynak, az Országgyűlésnek, ez utóbbi akadályoztatása esetén a köztársasági elnöknek az irányításával lett volna a legeredményesebb, leghatékonyabb. Valójában mindkét rendkívüli jogrend szükségességének elfogadása egy kormányzati szakmai értékelést követő politikai döntést igényelt volna. Azaz a Kormány vagy döntött és kihirdette a veszélyhelyzetet, vagy mérlegelése alapján intézkedési kompetenciáját meghaladónak minősíthette volna a súlyos helyzetet, és az Országgyűlésnél kezdeményezte volna törvény alkotását, vagy országgyűlési határozat meghozatalát a szükségshelyzet kihirdetésére.

A súlyosság mellett a katasztrófák következményeinek felszámolásában a veszteségek csökkentésének sikeressége nagymértékben függ az *időtényezőtől*. A gyors, határozott intézkedések megtétele érdekében veszélyhelyzeti rendeletalkotásra össze kell ülnie a Kormánynak, míg szükségshelyzetet elrendelő törvény vagy országgyűlési határozat

¹⁸ A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 199. § (3) bekezdés.

¹⁹ A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 199. § (2) bekezdés.

elfogadására a Parlamentnek is, majd ez utóbbiak valamelyikének elfogadása után az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség leküzdésére a köztársasági elnök döntött volna a Hvt. rendkívüli intézkedések fejezetében meghatározott intézkedések bevezetéséről.

Látható, hogy egy megfelelő jogosítványokkal felruházott Kormány jóval hamarabb tudott határozott veszélyhelyzeti intézkedéseket hozni a katasztrófák felszámolására, mint a Kormány, az Országgyűlés és a köztársasági elnök jogilag és időben egymásra épülő munkájával tudtak volna alkotni szükséghelyzet bevezetésekor.

Talán ez az időtényező szempont is alátámasztotta, hogy a 2001-es tiszai, a 2002-es dunai, a 2006-os egyidejű dunai és tiszai, 2010-es borsod-abaúj-zempléni árvizeknél és a 2010 évi vörösiszap katasztrófánál is a veszélyhelyzet és nem a szükséghelyzet lett kihirdetve.

Valamennyi említett jelentősebb veszélyhelyzet után a tapasztalatok megvonása között mindig megjelentek az olyan jogalkotói igények, melyek a jobb, hatékonyabb védekezés megvalósíthatóságát célozták. Közülük is kiemelkedik a 2001-es tiszai és a 2002-es dunai árvizek után létrehozott Katasztrófavédelmi Jogszabályokat Vizsgáló Tárcaközi Bizottság (KJTb) által megfogalmazott feladatcsomag, amely a közigazgatás és a védelmi igazgatás reformjából adódó feladatokra irányult. Nem kevésbé voltak fontosak a 2010-es árvizek és a vörösiszap katasztrófa következményeinek felszámolási tapasztalatai, amelyek magának a védelmi igazgatásnak, az egész magyar katasztrófavédelemnek a megújítását alapozták meg az új Kat. elfogadása által a tűzoltóság államosításával, az önálló iparbiztonsági ágazat létrehozásával, a polgári védelem megújításával és a veszélyhelyzet, mint katasztrófavédelmi különleges jogrendi elem egyedülkénti megerősítésével egyetemben.

A veszélyhelyzet alkotmányos szintű szabályozása 2012. január 1-jétől

A közigazgatás megreformálása, a katasztrófavédelmi rendszer korszerűsítése érdekében számos alapvető jogszabályváltozásra került sor a 2010-es évek elején. Ezek között kiemelt helyet töltött be az Alaptörvény hatályba lépése 2012. január 1-jén. Az alkotmányos szintű szabályozás öt, majd 2016-tól hat különleges jogrendi időszakot különböztetett meg, melyek egyike a katasztrófa típusú rendkívüli helyzetek kezelését szolgáló veszélyhelyzet.

Az Alaptörvény a veszélyhelyzetre vonatkozó szabályozást az 53. cikkben – egy helyen – rögzíti. A veszélyhelyzet kihirdetésére a Kormány jogosult az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében. E különleges jogrendi esetkör kihirdetését követően a kivételes hatalmi centrum a Kormány, amely rendeleti úton sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be. Rendeleteivel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány kivételes hatalmának ellensúlyozása érdekében az alkotmányozó több biztosítékot is beemelt a szabályozásba. Egyrészt rendeletei hatályát kettős időkorláthoz köti, amikor rögzíti, hogy a veszélyhelyzetben megalkotott rendeletek tizenöt napig maradnak hatályban, valamint ezeknek a rendeleteknek a hatálya a veszélyhelyzet megszűnésével

hatályát veszti. Másrészt az Országgyűlés kontrollszerepének megvalósítását szolgálja az a garanciális szabály, amely kimondja, hogy a Kormány rendeleteinek – 15 napos – hatályát a parlament felhatalmazása alapján hosszabbíthatja meg.²⁰

Az Alaptörvény a különleges jogrend valamennyi esetkörére – így a veszélyhelyzetre is – meghatároz közös garanciális szabályokat, amelyek értelmében az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható. Az általános szabályok között szerepel továbbá, hogy különleges jogrend idején az alapvető jogok gyakorlása – az abszolút jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az Alaptörvényben meghatározott mértéken túl korlátozható.²¹ A korlátozhatatlan, abszolút jogok a következők:

- az élethez és az emberi méltósághoz való jog;
- a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma;
- a szolgaság, emberkereskedelem tilalma;
- az önkéntes hozzájárulás nélküli orvosi vagy tudományos kísérlet tilalma;
- az emberi fajnemesítés, az emberi test és testrészek haszonszerzési célú felhasználása, valamint az emberi egyedmásolás tilalma;
- az ártatlanság vélelme;
- a védelemhez való jog;
- a nullum crimen sine lege;
- a többszöri elítélés tilalma.²²

Az általános biztosítékok közé sorolható, hogy a különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn, valamint az is, hogy a különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.²³

A veszélyhelyzet vonatkozásában a részletszabályozást a katasztrófavédelmi törvény rögzíti. A jogszabály meghatározza a veszélyhelyzet fogalmát, amely szerint az Alaptörvény 53. cikkében meghatározott olyan helyzet, amelyet elemi csapások, természeti eredetű veszélyek, ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek és egyéb eredetű veszélyek válhatnak ki. A jogalkotó a „különös” szófordulattal élve példálózó jelleggel három fő csoportba sorolja a kiváltó eseményeket. A három kategórián belül szintén példálózó jelleggel alcsoportokba rendezve további kiváltó eseményeket határoz meg, mint például: több napon keresztül tartó kiterjedő, folyamatos, intenzív, megmaradó hóesés vagy hófúvás; a veszélyes anyagokkal és hulladékokkal történő tevékenység során a szabadba kerülő anyag az emberi életet, egészséget, továbbá a környezetet tömeges méretekben és súlyosan veszélyezteti; tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány stb.²⁴

A rendszerváltozást követően a minősített időszakok/különleges jogrendi esetkörök száma háromról négyre, majd ötre bővült az Alkotmányban: 1994-ben a váratlan fegyveres

²⁰ Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény) 53. cikk.

²¹ Alaptörvény 54. cikk (1)-(2) bekezdés.

²² Alaptörvény II., III. cikke, XXVIII. cikk (2)-(6) bekezdés.

²³ Alaptörvény 54. cikk.

²⁴ A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 44. §.

támadás, majd 2004-ben a megelőző védelmi helyzet esetkörével, melyek esetében az alapvető jogok gyakorlásának korlátozását vagy felfüggesztését nem tette lehetővé a szabályozás. A korábbi alkotmányos szabályanyag a fenti általános biztosítékok közül három minősített időszak – a rendkívüli állapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet – vonatkozásában tette lehetővé az alapvető jogok gyakorlásának korlátozását vagy felfüggesztését az abszolút jogok kivételével, valamint az Alaptörvényhez hasonló módon azt rögzítette, hogy a részletszabályokat magas szintű jogszabálynak, alkotmányerejű törvénynek kell megállapítania, de ezt az előírást is csak a rendkívüli állapot és a szükségállapot vonatkozásában tartalmazta.²⁵

A többi alkotmányos biztosítékot – az Alkotmánybíróság működésének korlátozhatatlansága, az Alkotmány alkalmazásának felfüggeszthetlensége, a minősített időszakban megalkotott rendeletek a minősített időszak megszűnésével hatályukat veszítik – csupán a rendkívüli állapotra és a szükségállapotra vonatkozóan tartalmazta a szabályozás, a veszélyhelyzet vonatkozásában nem.

Az Alaptörvény rögzíti azt is, hogy a veszélyhelyzet kihirdetésére a Kormány jogosult. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései szerint veszélyhelyzetben a Kormánynak meg kellett tennie a szükséges intézkedéseket, azonban a veszélyhelyzet Kormány általi kihirdetésének rögzítése hiányzott a szabályrendszerből, mint ahogy a rendeletei hatályára vonatkozó időbeli korlátok meghatározása is. Az Alaptörvény viszont rögzíti, hogy a Kormány rendeletei tizenöt napig maradnak hatályban – kivéve, ha a Kormány az Országgyűlés felhatalmazása alapján a rendelet hatályát meghosszabbítja –, továbbá a veszélyhelyzet megszűnésével hatályukat veszítik.²⁶

Az Alaptörvény újításai között fontos még kiemelni, hogy a szükségállapot kihirdetésére okot adó események közül az alkotmányozó kivette az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát tömeges méretekben veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetét, ezáltal a szükségállapot tisztán rendészeti típusú különleges jogrendi esetkörre vált.

A veszélyhelyzet tényállásának meghatározásából kiemelte a közrend és a közbiztonság védelme érdekében történő kihirdethetőséget, továbbá az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát veszélyeztető elemi csapás mellé beemelte az ipari szerencsétlenség esetét, mint a veszélyhelyzet kihirdetésére okot adó eseményt. Ezáltal a veszélyhelyzet kizárólag a katasztrófák kezelésére szolgáló időszakokká alakult. A profiltisztítás folytán a szükségállapot a polgárháborús eseményekre és a lázadás eseteire, míg az ipari szerencsétlenségnek a veszélyhelyzetbe történő beemelésével és a „közrend és közbiztonság” kitétel elhagyásával a veszélyhelyzet esetköre a katasztrófa típusú helyzetekre korlátozódik. A szabályozás ennek folytán logikusabbá vált.²⁷

A 2023. július 1-jétől hatályba lépő szabályozás

²⁵ Alkotmány 8. § (4) bekezdés, 19/D. §, 35. § (3) bekezdés,

²⁶ Alaptörvény 53. cikk (3)-(4) bekezdés.

²⁷ Jakab, Till 2016, 509.

A veszélyhelyzetre vonatkozó alkotmányos szabályozást, annak megújítását napjainkban több tényező is indokolja, alátámasztja. Így ezek sorában figyelmet érdemel, hogy Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája úgy rendelkezik, hogy „Különös figyelmet kell fordítani a katasztrófakockázat átfogó csökkentésére. Magyarországnak rendelkeznie kell olyan képességekkel, amelyek komplex megelőzési és katasztrófakockázat-csökkentési rendszert alkotnak, és természeti vagy ipari katasztrófák, valamint egészségügyi válsághelyzetek és tömeges sérülésekkel és rombolással járó támadás esetén hatékonyan reagálnak a lakosság életének, egészségének, anyagi javainak védelme és a károk minimalizálása érdekében”.²⁸

A másik döntő tényező, mely tapasztalataira figyelemmel kell lenni, hogy a koronavírus-járvány 2020. márciusában Magyarországon is megjelent. Ismeretlen, eddig nem létező rendkívüli helyzettel szemben kellett a Kormánynak fellépnie. A járvány negatív következményeinek – amelyek az élet minden területén megjelentek összetett, előre nem látható, egymással kölcsönhatásban álló folyamatokat indítva el – kezelése érdekében a Kormány 2020. március 11-én az ország egész területére kiterjedő hatállyal kihirdette a veszélyhelyzet,²⁹ ezáltal a rendszerváltozást követően először Magyarország teljes területén különleges jogrend valósult meg.

A járvány magyarországi megjelenése idején a veszélyhelyzetre vonatkozó alapvető rendelkezéseket az Alaptörvény, a részletes szabályanyagot a katasztrófavédelmi törvény tartalmazta. A rendkívüli helyzet során fókuszba kerültek a különleges jogrendre és azon belül a veszélyhelyzetre vonatkozó szabályrendszer fellelhető ellentmondásai. Ezek közül kiemelendő a veszélyhelyzet kihirdethetőségének kérdése, a Kormány által alkotott rendeletek időbeli hatálya és országgyűlési felhatalmazás alapján történő meghosszabbítási lehetősége, a hatékony fellépéshez elengedhetetlenül szükséges kormányzati koordináció kérdése. Fontos még megemlíteni a – katasztrófavédelmi törvényben rögzített – bevezethető rendkívüli intézkedések körét, a törvény alapvetően ágazati szellemiségét és – az Alaptörvénnyel nem teljesen összhangban álló – fogalomrendszerét, az Országgyűlés akadályoztatásának esetére vonatkozó alkotmányos szintű szabályozás és egyéb speciális garanciák hiányát és általánosságban a szabályanyag statikus, kazuisztikus jellegét.³⁰

A harmadik fontos tényező, hogy a 21. századi hatékony válságkezelést nehezítő ellentmondásoknak, hiányosságoknak a kiküszöbölése érdekében 2020. december 22-én sor került az Alaptörvény kilencedik módosításának kihirdetésére.³¹ A módosítás különleges jogrendre vonatkozó szabályrendszere 2023. július 1-jén lép hatályba. Az új szabályozás alkotmányos reformként értelmezhető, a jogalkotói igényt kumulálva a rendszerszintű megújítás a „... korszerűbb, a változó biztonsági környezethez jobban alkalmazkodó és az elmúlt évek válságkezeléseinek tapasztalataira építő, hatékony rendszer jövőbeni kialakítását szolgálja”.³²

A módosítás valamennyi különleges jogrendi esetkörre – a tágan értelmezhető katonai típusú hadiállapotra, a rendészeti típusú szükségállapotra és a katasztrófa típusú

²⁸ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. 174.

²⁹ 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről.

³⁰ László 2021, 43–76.

³¹ Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása. 11. cikk. *Magyar Közlöny* 2020/285. 10128–10131.

³² Az Alaptörvényhez és annak módosításaihoz tartozó indokolások. *Indokolások Tára* 2020/161. 1894.

veszélyhelyzetre – közös szabályokat állapít meg. Mindhárom különleges jogrendi időszakban a kivételes hatalom jogosultja a Kormány, valamint továbbra is rendeleti kormányzás valósul meg.³³

A hatályos Alaptörvényben rögzített általános alkotmányos garanciák átvétele mellett a tervezett reform új biztosítékokat is beépít a szabályozásba, ezzel viszonylag erős, egységes kontrollrendszert alkotva. Az általános garanciális szabályok a következők.³⁴

- Az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel.
- Az alapvető jogok gyakorlása – az abszolút jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az Alaptörvényben meghatározott mértéken túl korlátozható.
- Az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható.
- A különleges jogrendet a különleges jogrend kihirdetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn.
- A különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.
- A különleges jogrend idején alkotott rendelet a különleges jogrend megszűnésekor hatályát veszti.

Az új biztosítékok között szerepel, hogy a Kormányt a különleges jogrend idején alkotott rendeleteire vonatkozó folyamatos tájékoztatási kötelezettség terheli a köztársasági elnök, az Országgyűlés elnöke, valamint az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottsága irányába. Ezen túl az Országgyűlés a Kormány rendeleteit jogosult hatályon kívül helyezni. A hatályon kívül helyezett rendeletet – egy kivétellel – a Kormány azonos tartalommal nem alkothatja meg újra.³⁵

Mindezek a garanciák a Kormány kivételes hatalomkoncentrációjának ellensúlyozása érdekében a köztársasági elnök és az Országgyűlés Kormány felett gyakorolt kontrollszerepét erősítik, ellentétben a hatályos rendelkezésekkel, amelyek szerint veszélyhelyzetben a Kormány megnövekedett hatalmának ellentételezésére kizárólag egy eszköz szolgál: a Kormány az általa alkotott rendeletek hatályát az Országgyűlés felhatalmazása alapján hosszabbíthatja meg. Új garanciális szabály, hogy a Kormány különleges jogrend idején köteles minden olyan intézkedést megtenni, amely az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés folyamatos működését szavatolja.³⁶

A 2023-ban hatályba lépő rendelkezések az Országgyűlés akadályoztatása esetén fennálló köztársasági elnöki helyettesítési jogkört – az Országgyűlés akadályoztatása esetén a köztársasági elnök lesz jogosult a hadiállapot kihirdetésére, a szükségállapot kihirdetésére és meghosszabbítására, valamint arra, hogy felhatalmazza a Kormányt a veszélyhelyzet meghosszabbítására –³⁷ némi eltéréssel, a köztársasági elnök szerepének erősítésével kiterjesztik a veszélyhelyzet időszakára is, ezáltal a legfontosabb döntések meghozatala valamennyi különleges jogrendi esetkör esetén biztosítottá válik.

³³ Magyar Közlöny 2020/285. 10130.

³⁴ Alaptörvény 54. cikk, 49. cikk (5) bekezdés, 50. cikk (6) bekezdés, 53. cikk (4) bekezdés.

³⁵ Magyar Közlöny 2020/285. 10130.

³⁶ Magyar Közlöny 2020/285. 10130.

³⁷ Magyar Közlöny 2020/285. 10130.

A vonatkozó szabályozás alapján a veszélyhelyzetet továbbra is a Kormány jogosult kihirdetni. Egy teljesen új szabályozási megoldással, a szükségállapot vonatkozásában alkalmazott módszerrel azonosan, az időbeli korlátot az alkotmányozó már nem a Kormány által megalkotott rendeletek hatályához köti – a Kormány rendelete tizenöt napig marad hatályban –,³⁸ hanem a különleges jogrendi időszak tartamához: a veszélyhelyzet 30 napra hirdethető ki.³⁹ A reform a hatályos rendelkezésekkel egyezően biztosítja a veszélyhelyzet parlamenti felhatalmazás alapján történő meghosszabbításának lehetőségét, de az Alaptörvényben foglaltakhoz képest részletesebb szabályozással. A tervezett 51. cikk (4) bekezdése ugyanis meghatározza, hogy a felhatalmazásról az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával dönt.⁴⁰ Célszerű lett volna ezen túl – a szükségállapotra vonatkozó rendelkezésekkel azonos módon – a meghosszabbítás időtartamának meghatározása is az egyértelmű és teljeskörű szabályozás megteremtése érdekében.

Fontos változás a hatályos Alaptörvényben foglaltakhoz képest a veszélyhelyzet kihirdetését megalapozó események körének módosítása. A veszélyhelyzet az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség – esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében lesz kihirdethető a hatályos rendelkezésektől eltérően, amelyek alapján csak három, tételesen meghatározott körülmény, az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség, valamint ezek következményeinek az elhárítása teszi lehetővé a veszélyhelyzet kihirdetését.⁴¹ A tervezett reform egy szélesebben értelmezhető kihirdethetőségi feltétel – az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – megteremtésével rugalmasabbá és ezáltal az előre nem látható rendkívüli helyzetekben történő alkalmazáshoz jobban alkalmazkodóvá teszi a szabályozást. A katasztrófa típusú válsághelyzetek kezelésének alkotmányos szintű alapjait a következő ábra mutatja be.

³⁸ Alaptörvény 53. cikk (3) bekezdés.

³⁹ *Magyar Közlöny* 2020/285. 10130.

⁴⁰ *Magyar Közlöny* 2020/285. 10130.

⁴¹ Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdés.

<i>A katasztrófa típusú válsághelyzetek kezelésének alkotmányos szintű alapjai</i>				
<i>Az összehasonlító elemzés szempontjai</i>	<i>Alkotmány</i>		<i>Alaptörvény</i>	<i>Alaptörvény 9. módosítása</i>
különleges jogrendi esetkör megnevezése	szükségállapot	veszélyhelyzet	veszélyhelyzet	veszélyhelyzet
kihirdetést előidéző okok	élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség	élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás, illetőleg következményeinek az elhárítása, valamint a közrend és a közbiztonság védelme	élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség, valamint ezek következményeinek az elhárítása	az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség, valamint ezek következményeinek az elhárítása –
kivételes hatalom jogosultja	köztársasági elnök	Kormány	Kormány	Kormány
kivételes hatalom tartalma	rendkívüli intézkedések	szükséges intézkedések	rendkívüli intézkedések	rendkívüli intézkedések
kivételes hatalom ellensúlyozásáról a szolgáló eszközök	általános és speciális garanciák	nincs (kivéve: abszolút jogok nem korlátozhatók, nem függeszthetők fel)	részletes általános és speciális garanciák	még részletesebb általános és speciális garanciák

1. ábra.

A katasztrófa típusú válsághelyzetek kezelésének alkotmányos szintű alapjai

(Forrás: Saját szerkesztés)

A jobb áttekinthetőség érdekében a szerzők az 1. ábrán bemutatják a katasztrófa típusú válsághelyzet-kezelés alkotmányos szabályozásának összehasonlítását. Látható a jogalkotói akarat megvalósulása azáltal is, hogy az Alaptörvény kilencedik módosításának hatályba lépését követően a továbbiakban az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség, valamint ezek következményeinek az elhárítása – érdekében lesz kihirdethető a veszélyhelyzet.

A katasztrófák okozta károk a környezetet is pusztíthatják, nem csak a klasszikus értelemben vett emberi életet, egészséget és anyagi javakat. Meggyőződésünk, hogy a veszélyhelyzetek jogtörténeti áttekintésén belül is érdemes foglalkozni a környezetbiztonsággal, melynek szerepe az utóbbi években a világszerte – és ezen belül a hazánkban – végbement és jelenleg is zajló folyamatok, biztonságra negatívan ható tényezők hatására nagymértékben felértékelődött.

„A környezetbiztonság olyan állapot, amikor a társadalmi eredetű és a környezetre károsan ható események, illetve a műszaki eredetű katasztrófák bekövetkezésének valószínűségét megfelelő intézkedésekkel minimumra csökkentik, illetve katasztrófa esetén a keletkezett kárt úgy hárítják el, hogy a hatás lehetőleg ne veszélyeztesse a természeti környezet minőségét és a lakosság egészségi állapotát.”⁴²

Ennek az állapotnak a megteremtésében központi tényező a katasztrófavédelem rendszere. A katasztrófavédelem integrált szakmai területek összességének tekinthető, amelyben alapvető jelentősége van az élet- és vagyónbiztonság védelmének. Tevékenységi rendszerében az alkalmazott tudományok gyakorlati hasznosulása elengedhetetlen, azoknak társadalmilag kiemelten érzékeny és fontos eredményekkel kell szolgálniuk.⁴³ Ennek a célnak a megvalósulásához is hozzájárulnak a legmagasabb szintű jogszabályban a katasztrófa típusú válsághelyzetekre vonatkozó rendelkezések, illetve a szabályozásokat, azok változásait vizsgáló tudományos munkák.

Összegzés

Dolgozatunkban rámutattunk, hogy a katasztrófák elleni védekezésben mindig meghatározó szerepe volt a különleges jogrend kihirdetésének. Ez alapvetően a rendszerváltozást követő vizsgált időszakban a veszélyhelyzet volt, illetve egy időszakban még a szükséghelyzet lehetett volna. A mindenkori Kormányok a katasztrófák elleni hatékony védekezés érdekében erős jogosítványokkal rendelkeztek, a jelentős katasztrófákat veszélyhelyzet kihirdetésével eredményesen lehetett kezelni, ám látható volt egy permanens korszerűsítési igény a részletszabályozásban fellelhető ellentmondások és a különleges jogrendi duplikáció elkerülésére.

Az új Nemzeti Biztonsági Stratégia rávilágított, a pandémia és a járvány következményeinek kezelése felhívta a figyelmet arra, hogy napjainkban és a közeljövőben hazánk változó biztonsági környezetében az előre nem látható, ismeretlen, kiszámíthatatlan, dominóhatászerű folyamatokat elindító rendkívüli helyzetek hatékony kezeléséhez megváltozott gondolkodásmódra és rugalmas szabályozásra van szükség.

Különös figyelmet kell fordítani a katasztrófakockázat átfogó csökkentésére. Magyarország katasztrófák elleni védekezésében meghatározó cél a képességalapú katasztrófavédelem megvalósítása, ebben nélkülözhetetlen a védelmi és biztonsági feladatok végrehajtása érdekében a különleges jogrendek, bennük a veszélyhelyzet kihirdethetőségének a korszerűsítése. A hazánkat fenyegető természeti és civilizációs katasztrófákat átfogó

⁴² Német, Kátai Urbán, Vass 2020, 140.

⁴³ Ambrusz, Vass 2020, 49–50.

megközelítéssel kell értelmeznünk, az ellenük való védekezés kormányzati irányítással, a védelmi igazgatás sikeres működésével lehet eredményes. A 2023. július 1-jén hatályba lépő alkotmányos reform ennek megfelelően világos, átlátható, ugyanakkor rugalmas, a 21. századi biztonsági környezethez jobban alkalmazkodó, megfelelő garanciarendszert tartalmazó, hatékonyabb szabályozási keretet alakított ki.

A SZAKTERÜLETET SZABÁLYOZÓ LEGFONTOSABB JOGFORRÁSOK

Magyarország Alaptörvénye

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról

2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

232/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól

167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről

234/2011. (XI.10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

1/2019. (I. 31.) HM rendelet a honvédelmi ágazat katasztrófák elleni védekezésének irányításáról és feladatairól

27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről

1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság 1/2016. (IV. 29.) határozata a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság ügyrendjének és Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ ügyrendjének elfogadásáról

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Ambrusz József, Vass Gyula 2020. Katasztrófavédelem a hadtudomány és a rendészettudomány határán. In *A hadtudománytól a rendészettudományig– társadalmi kihívások a nemzeti összetartozás évében*, szerk. Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán, 41–50. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- Az Alaptörvényhez és annak módosításaihoz tartozó indokolások. *Indokolások Tára* 2020/161. 1894–1900.
- Jakab András, Till Szabolcs 2016. A különleges jogrend. In *Bevezetés az alkotmányjogba: Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei*, szerk. Trócsányi László, Schanda Balázs, 485–513. Budapest: HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft.
- László Viktória 2021. „A hatályos magyar szabályozás és a koronavírus-járvány első hulláma idején kihirdetett veszélyhelyzet során bevezetett kormányzati intézkedések vizsgálata”. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle* 9 (1): 43–76.
- Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása. 11. cikk. *Magyar Közlöny* 2020/285. 10128–10131.
- Muhoray Árpád 2019. A veszélyhelyzetek kihirdetését igénylő helyzetek és azok korszerű megoldása a gyakorlatban. In *A védelmi igazgatás működésének gyakorlati tapasztalatai napjaink kihívásainak tükrében*, szerk. Hornyacsek Júlia, 61–85. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
- Német Alexandra, Kátai Urbán Lajos, Vass Gyula 2020. „Veszélyes tevékenységek biztonsága a fenntarthatóság jegyében”. *Védelem Tudomány* 5 (1): 137–152.
1949. évi XX. törvény a Magyar Népköztársaság Alkotmánya
1989. évi XXXI. törvény az Alkotmány módosításáról
- Magyar Köztársaság Alkotmánya
1993. évi CX. törvény a honvédelemről
1996. évi XXXVII. törvény a polgári védelemről
- Magyarország Alaptörvénye
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
- 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről